

Innst. S. nr. 133

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:21 (2006-2007)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Ola T. Lånke og Line Henriette Holten Hjemdal om tydeliggjøring av forsyningssikkerheten og gi staten rett og plikt til ny kraftproduksjon

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring i energiloven som tydeliggjør ansvaret for forsyningssikkerheten og gir staten rett og plikt til å sikre at ny kraftproduksjon kommer i stand i tilfeller der markedet ikke skaper tilstrekkelig kraftproduksjon."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Eva M. Nielsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Børge Brende og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Randi Sollie Denstad og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, viser til brev fra Olje- og energidepartementet datert 7. februar 2007, som er vedlagt. Komiteen viser til at forslagsstillerne tar opp forholdet knyttet til at markedet i for liten grad utløser investeringer i ny kraftproduksjon til tross for at flere konsesjoner er gitt i de senere år.

Komiteen vil peke på at dette er en relevant problemstilling som vil bli gjennomgått og evaluert i den varslede gjennomgangen av energiloven.

Komiteen viser til at den forestående evalueringen av energiloven har som mål å sikre bedre utnyttelse og bruk av eksisterende produksjon, samt ny kraftproduksjon. I den forbindelse vises det til brevet datert 7. februar 2007, hvor det opplyses følgende:

"Gjennom evalueringen av energiloven vil forsyningssikkerheten også bli berørt."

Komiteen anmoder på denne bakgrunn Regjeringen om å vurdere forslagene i Dokument nr. 8:21 (2006-2007) ved den forestående evaluering av energiloven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener fremtidens energisystem i Norge og Norden må bygge på et absolutt krav om høyest mulig grad av forsyningssikkerhet og en robust balanse mellom strømforbruk og kraftproduksjon. Forbruksvekst av elektrisk energi må fortløpende møtes med nødvendig utbygging av ny kraftproduksjon. Kraftbalanse er viktig for å skape stabile priser og å sikre god tilgang til nok og rimeligst mulig kraft for sluttbrukerne.

Disse medlemmer mener forsyningssikkerhet og tilgang til nok og rimeligst mulig energi skal være en prioritert samfunnsoppgave, og støtter av disse grunner intensjonen i forslaget om å gi staten og regjeringen rett og plikt til å sikre at ny kraftproduksjon igangsettes dersom marked alene ikke klarer å bygge ut tilstrekkelig ny kapasitet.

Disse medlemmer er primært av den klare oppfatning at markedet burde få ordnet opp i utbygging av ny kraftproduksjon.

Men disse medlemmer har gang på gang konstatert med fortvilelse at politikere og byråkrater stadig oftere har grepet inn og stoppet - eller begrenset - nye kraftutbygginger i Norge. På denne måten har ikke

kraftmarkedet fått fungere fritt på tilbudssiden. Når markedet så har fått fungere tilnærmet fritt på etterspørselssiden i kraftsektoren, har det etter hvert oppstått en økende ubalanse mellom forbruk og produksjon av kraft.

Disse medlemmer er bekymret over resultatet av en uheldig norsk kraftpolitikk, som har resultert i at Norge i løpet av 7 av de siste 11 årene har vært netto importør av elektrisk energi.

Disse medlemmer mener Norge har store fordeler av å være med i det felles nordiske kraftmarkedet for utveksling av elektrisk energi, men mener Norge bør ta mål av seg til å bli en betydelig nettoeksportør av elektrisk energi til det nordiske og europeiske kraftmarkedet i fremtiden, basert på landets store naturressurser.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:21 (2006-2007) - om representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Mølvær Grimstad, Ola T. Lånke og Line Henriette Holten Hjemdal om tydeliggjøring av forsynings sikkerheten og gi staten rett og plikt til ny kraftproduksjon - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 22. februar 2007

Gunnar Kvassheim
leder

Terje Aasland
ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 7. februar 2007

Dokument nr 8:21 (2006-2007) - Forsynings sikkerheten i kraftsystemet og energiloven

Innledning

Jeg viser til Energi- og miljøkomiteens oversendelse av Dokument nr. 8:21 (2006-2007) forslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Ola T. Lånke og Line Henriette Holten Hjemdal. Representantene fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring i energiloven som tydeliggjør ansvaret for forsyningssikkerheten og gir staten rett og plikt til å sikre at ny kraftproduksjon kommer i stand i tilfeller der markedet ikke skaper tilstrekkelig kraftproduksjon."

Svar:

Regjeringens arbeid med forsynings sikkerhet

Hensynet til forsynings sikkerhet har vært et sentralt tema i både Norges og EUs energipolitikk i den senere tid. Det er et hovedmål for Regjeringen å sikre en stabil energiforsyning med akseptable priser til husholdninger og industri. Regjeringen arbeider aktivt med tiltak for å realisere denne målsetningen, blant annet gjennom en omfattende satsing på fornybar energi og energieffektivisering. Videre foreligger flere planer for bygging av gasskraftverk i Norge. Regjeringen har i denne forbindelse lagt opp en ambisiøs politikk for renning av CO₂.

Forsynings sikkerhetsmeldingen, St.meld. nr. 18 (2003-2004), gir en bred gjennomgang av ansvarsforholdene og av ulike tiltak for å sikre forsynings sikkerheten i kraftsystemet. Videre har EØS-regelverk innvirkning på Regjeringens politikk i forhold til forsynings sikkerheten. Soria Moria-erklæringen slår også fast at Regjeringen vil arbeide for at "*Vi skal ha en tryggere og bedre energiforsyning...*". Videre heter det at Regjeringen vil "*foreta en evaluering av energiloven der blant annet lovens betydning for kraftbalansen <...> skal gjennomgås*".

Forsynings sikkerhetsmeldingen

Regjeringen har det overordnede ansvaret for kraftsystemet, herunder forsynings sikkerheten. På bakgrunn av svikt i tilsiget av vann til kraftmagasinene ble situasjonen i elektrisitetsmarkedet anstrengt vinteren 2002-2003, dette var bakgrunnen til at Bondevik II-regjeringen la fram St.meld. nr. 18 (2003-2004) Om forsynings sikkerheten for strøm mv. Stortingsmeldingen avklarer blant annet ansvarsforholdene i kraftsektoren.

Stortingsmeldingen viser til at elektrisitetsmarkedet selv vil tilpasse seg endringer i tilgang og forbruk av elektrisitet i de aller fleste situasjoner: "*Tilstrekkelig fleksibilitet i kraftsystemet er nødvendig for å kunne sikre balansen mellom forbruk og tilgjengelig produksjons- og overføringskapasitet i alle situasjoner. I Norge er kraftutvekslingen med utlandet, fleksibiliteten*

i forbruket og fleksibiliteten i vannkraftmagasinene viktige faktorer for å få til dette. En anstrengt kraftsituasjon vil føre til høyere kraftpriser. Dette vil igjen bidra til at balansen sikres ved økt produksjon eller reduksjon i forbruket."

I enkelte situasjoner vil det likevel kunne være tvil om tvangsmessig rasjonering er uunngåelig. For å redusere sannsynligheten for rasjonering har det blitt utviklet tiltak for å mestre svært anstrengte situasjoner. Slike tiltak skal operere under stramme rammer i forhold til markedet for øvrig. For at tiltakene skal ha effekt er det viktig at tiltakene kun settes i verk i situasjoner der sannsynligheten for rasjonering er høy. Om slike tiltak sier stortingsmeldingen videre at "*Det er i tillegg viktig at investeringsbeslutningene til aktørene i markedet påvirkes minst mulig negativt, og at en tar tilstrekkelig hensyn til at systemansvarlige skal være nøytral og uavhengig i forhold til aktørene i kraftmarkedet. Utformingen av virkemidlene skal derfor skje i nær kontakt med energimyndighetene. Forslag til tiltak skal forelegges NVE for godkjenning*".

Systemansvarlig i det norske kraftsystemet er blitt gitt ansvaret for å utvikle virkemidler til bruk i svært anstrengte kraftsituasjoner. Statnett har så langt utviklet og fått godkjent to virkemidler til bruk i svært anstrengte kraftsituasjoner. Disse er reservekraft og energiopsjoner i forbruk. Videre vil ulike informasjonstiltak være aktuelle tiltak i en slik situasjon, koordinert av energimyndighetene.

EUs elmarkedsdirektiv

Forsynings sikkerhet har høyt fokus i EU. EUs elmarkedsdirektiv (Direktiv 2003/54/EF) ble vedtatt i juni 2003. Direktivet er gjennomført i norsk rett. Direktivets formål er å bidra til en forbedring av det indre kraftmarkedets funksjonsmåte. Direktivet har en rekke bestemmelser som er relevant for sikre forsynings sikkerheten, blant annet omfatter det bestemmelser om ansvaret til de systemansvarlige selskapene og landene pålegges et ansvar for å sikre forsynings sikkerheten. I henhold til artikkel 7 skal staten sikre at det foreligger prosedyrer for eksempelvis å få tak i ny produksjon dersom markedet ikke klarer å håndtere forsynings sikkerheten;

"Member States shall ensure the possibility, in the interest of security of supply, of providing for new capacity or energy efficiency/demand-side management measures through a tendering procedure or any procedure equivalent in terms of transparency and non-discrimination, on the basis of published criteria. The procedures can, however, only be launched if on the basis of the authorisation procedure the generating capacity being built or the energy efficiency/demand-side management measures being taken are not sufficient to ensure security of supply"

EØS land, dvs. blant annet Norge, er derfor forpliktet til å ha systemer for å sikre forsynings sikkerheten,

enten ved tiltak på produksjonssiden eller på forbruksiden. Disse systemene skal kun brukes hvis de ordinære tiltakene ikke sikrer forsyningssikkerheten, dvs. at artikkel 7 må ses på som en unntaksbestemmelse. Systemet kan være en anbudsordning, men er ikke avgrenset til det. Videre avgrenses ikke systemet til kun å gjelde produksjon, også forbruk kan omfattes. Staten har derfor nå et rettslig fundert virkemiddel for å sikre ny kraftproduksjon dersom markedet ikke skaper tilstrekkelig kraftproduksjon. Bestemmelsen er også fulgt opp i EUs forsyningssikkerhetsdirektiv som nå skal følges opp av Olje- og energidepartementet med sikte på gjennomføring i norsk rett.

Evaluering av energiloven

Med energiloven av 1990 fikk Norge et lovverk som la hovedprinsippene for et mer effektivt og markedsbasert omsetningssystem for kraft. Energiloven innførte

et marked for produksjon og omsetning av elektrisk kraft. Overføringsnettene ble underlagt regulering av Norges vassdrags- og energidirektorat.

I Regjeringens Soria Moria-erklæring slås det fast at energiloven skal evalueres. Olje- og energidepartementet skal i forbindelse med dette gjennomføre flere utredninger i løpet av første halvår 2007 om sentrale deler av energipolitikken. Utredning om blant annet vilkårene for ny kraftproduksjon vil blant annet fokusere på om den gjeldende lov hindrer utbygging av ny kraftproduksjon. Utredningene vil inkludere annet relevant lovverk og myndighetsbestemte forhold. Gjennom evalueringen av energiloven vil forsyningssikkerheten også bli berørt.

På denne bakgrunn ser Regjeringen det ikke som naturlig å fremme forslag til endringer i energiloven med hensyn på forsyningssikkerheten i kraftforsyningen nå.